

Nowe stanowisko *Orchis mascula* (Orchidaceae)

Orchis mascula (L.) L. [= *Orchis masculus* L.] jest gatunkiem występującym w całej niemal Europie (Soó 1980). W Polsce posiada stanowiska głównie na południu, w niższych położeniach górskich oraz na północnym-wschodzie kraju (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Występuje w zaroślach, na brzegach lasów lub na łąkach (RACIBORSKI 1919; RUTKOWSKI 1998). W obrębie gatunku wyróżniamy dwa podgatunki. Podgatunek typowy (subsp. *mascula*) o zasięgu niemal ogólnoeuropejskim oraz subsp. *signifera* (Vest.) Soó, znany przede wszystkim z południa i południowego-wschodu Europy, a w Polsce z pogórza i południowej części niżu. Storczyk męski preferuje gleby nawapienne, umiarkowanie zasobne (SZLACHETKO & SKAKUJ 1996). Gatunek ten w ostatnich latach wymarł na znacznej części stanowisk (ZARZYCKI 1984).

Nowe stanowisko znajduje się w Ciężkowicko-Rożnowskim Parku Krajobrazowym, w pobliżu Ciężkowic (kwadrat ATPOL **EF96**). Jest to skraj kompleksu leśnego na stromym stoku. Wokół znajdują się zabudowania gospodarskie, pola uprawne i łąki. W odległości około 400 m znajduje się koryto Białej Dunajcowej.

Ryc. 1. *Orchis mascula* subsp. *signifera* (Vest.) Soó koło Ciężkowic na Pogórzu Ciężkowickim.

Fig. 1. *Orchis mascula* subsp. *signifera* (Vest.) Soó near Ciężkowice on the Ciężkowickie Foothil.

Orchis mascula subsp. *signifera* (Ryc. 1) rośnie w prześwietlonym grądzie, na zboczu o ekspozycji NW i nachyleniu 30–45°, powierzchni ok. 500 m². Znalezione na nim 47 osobników, w tym 41 kwitnących. Kilka było uszkodzonych, co nastąpiło prawdopodobnie podczas zrywki drewna prowadzonej przez miejscowych rolników. Innym niebezpieczeństwem dla istnienia populacji jest używanie przez grzybiarzy (głównie dzieci) ścieżki, wiodącej przez środek stanowiska. Korzystne natomiast jest ekstensywne pozyskiwanie drewna, zapewnia ono bowiem stałe prześwietlenie dna lasu, które umożliwia utrzymywanie się tego gatunku.

Przykładowe zdjęcie fitosocjologiczne: Data: 01.06.2002., Miejsce: Ciężkowice, Powierzchnia [m²]: 150, Ekspozycja: NW, Nachylenie [°]: 35, pH: 6, Zwarcie warstwy drzew: 60%, Zwarcie warstwy krzewów: 10%, Pokrycie warstwy zielnej: 20%. Gatunki drzew: **Carpinus betulus* a 4, **C. betulus* b 2, **C. betulus* c +, *Quercus robur* a 1, **Tilia cordata* b +, *Ulmus glabra* b +, Gatunki zielne: Ch. Ass. *Galio-Carpinetum* et *Carpinion betuli* *: *Carex pilosa* +; Ch. O. *Fagetalia sylvaticae*: *Pulmonaria obscura* 1, *Asarum europaeum* +, *Lathyrus vernus* +, *Corydalis cava* r, *Euphorbia amygdaloides* r; Ch. Cl. *Quercu-Fagetea*: *Carex digitata* +, *Scilla bifolia* r; Inne: *Symphytum tuberosum* 2, *Orchis mascula* 1, *Glechoma hirsuta* +, *Melandrium rubrum* +, *Melica nutans* +, *Polygonatum multiflorum* +, *Aegopodium podagraria* r, *Alliaria petiolata* r, *Convallaria majalis* r, *Senecio nemorensis* r, *Viola* sp. r.

Summary. A new locality for *Orchis mascula* (Orchidaceae). A new locality was found in the Ciężkowicko-Rożnowski Landscape Park. 47 individuals of *Orchis mascula* subsp. *signifera* (Vest.) Soó were found in the dry-ground forest near Ciężkowice.

LITERATURA

- RACIBORSKI M. 1919. Rząd: *Gynandreae*, Prętosłupowe, Rodzina: *Orchidaceae*, Storczykowate. – W: W. SZAFER & M. RACIBORSKI (red.), Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych. 1, ss. 365–398. Polska Akademia Umiejętności, Kraków.
- RUTKOWSKI L. 1998. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. ss. 812. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- SOÓ R. 1980. *Orchis* L. – W: T. G. TUTIN, V. H. HEYWOOD, N. A. BURGESS, D. M. MOORE, D. H. VALENTINE, S. M. WALTERS & D. A. WEBB (red.), Flora Europaea. 5. *Alismataceae* to *Orchidaceae* (*Monocotyledones*), ss. 337–342. Cambridge Univ. Press, Cambridge.
- SZLACHETKO D. L. & SKAKUJ M. 1996. Storczyki Polski. ss. 248. Sorus, Poznań.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss. 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- ZARZYCKI K. 1984. Ekologiczne liczby wskaźnikowe roślin naczyniowych Polski. ss. 45. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

DOMINIK WRÓBEL, *Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych, Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska; e-mail: wrobdom@poczta.onet.pl*

Przyjęto do druku: 14.01.2003 r.